

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 14.

Lýsingaprisur fyri petítreglu: 30 oy. á forsiðuni, 20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 8. apríl 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brevsvarnarstöðum og skrivstovum. Telf. 143.

4. árg.

»Hvad Solskin er for det sorte Muld, er sand Oplysning for Muldets Frænde.«
N. F. S. Grundtvig.

NAN VII. NOK være enige med os og indrømme Sandheden i ovenfor citerede Sætning af gamle Grundtvig. Der er jo ingen, der vover offentligt at påstaa det modsatte. Men at ikke alle med de blideste Følelser ser, at Oplysningen ogsaa indenfor de saakaldte lavere Samfundslag er i sterk Vækst, lader desværre til at være Tilfældet. Men offentlig at protestere indlader disse sig ikke paa — og dog kan det ikke skjules, at Oplysningen har sine Fjender.

Forholdet er jo, at i et Samfund, hvor Dumheden eller mangelfuld Oplysning er altfor store Faktorer, vil det kunne lykkes herskesyge Enkeltpersoner, der af Tilfældet er født paa Solsiden, at kunne tyrannisere de uheldige, der af Skæbningen enten mangler Forstand eller ikke har haft Adgang til nødvendig Oplysning.

Højskolebevægelsen havde derfor ogsaa sine Begyndelses-Vanskeligheder; men Tiden har lært deres Modstandere — selv om disse er uvillige til at indrømme det — at netop saadanne Skoler er nødvendige i Ordets egentlige Forstand for Folket, og har til Data udrettet et enormt Arbejde til Nationens kulturelle Højnelse.

Nu ved man jo, at en Del Mørkemænd heroppe, med velvillig Assistance fra Dito-mænd i Grundtvigs Fædreland, ikke har lagt Skjul paa deres Syn paa den færøske Højskoles Oplysningsarbejde blandt færøsk Ungdom, og man er i sin Iver gaaet saa langt i Bestræbelserne for at bræmme Oplysningsarbejdet, at man ikke har undset sig for at beskyldte Skolens Ledelse for at drive Propaganda for Færoernes Losrivelse fra Monarkiet. Nu maa man dog mene, at Aarsagen til Mørkemændenes Stilling ikke saa meget bør tilskrives Skolens Oplysningsarbejde — den er jo desværre en medvirkende Aarsag — som personlige politiske Hensyn, og netop denne Stilling er kynisk af Oplysningshens Modstandere, og deres Devise formet i Sætning vil tage sig omtrent saaledes ud:

»Hellere en Hob Uvidende og Dumme end en oplyst Nation, der kulturelt og materielt, sin Lidenhed til Trods, kan staa paa Højde med andre Nationer.«

Paa Trods af alsidige Anstrængelser for at bræmme den voksende Oplysning og Kundskabs-trang blandt Folket, viser det

sig, at Dumheden eller Uvidenheden er trængt stærkt i Baggrunden — ogsaa hjemme hos os — selv om der endnu kan klæbe forskellige mangler ved selve Undervisningssystemet.

Endnu et Led i det kulturelle Arbejde er Oprettelsen af Ungdomsskoler, der har en anden ikke mindre vigtig Opgave, nemlig at udvikle Evnen hos Ungdommen til, ved egne Hænders Arbejde, at fremstille Genstande, der kan være til Nytte i Hjemmet og ellers i det daglige Liv. Det er en uomtvistelig Sandhed, at det gælder om at udvikle de aandelige Evner — og det i de tidligste Ungdomsaar — men af lige stor Vigtighed er det at udvikle den legemlige Skaber- og Fremstillingsevne hos Ungdommen.

I Thorshavn har der nu i nogle Aar været drevet en Ungdomsskole med Sløjd eller Snedkerhaandværk som Fag. Skolen har været under Ledelse af Snedkerm. P. Poulsen, Thorshavn, og alle Paarørende, der har haft deres unge Mennesker paa Ungdomsskolen, har med Glæde fulgt de Fremskridt, Ungdommen har gjort her. Og man forbylles over Resultaterne — og det med god Grund.

De paa Ungdomsskolen fremskaffede forskellige Genstande, fra den allermindste til det mest betydelige Snedkerarbejde, er jo af Paaskønnelse værdig. Men Kronen paa hele Ungdomsskolens Værk er, at den yder det allerstørste Bidrag til at redde eller bevare Ungdommen for Hjemmet.

Hvad Ungdomsskolen har her udrettet, bjærges for thorshavnske Hjem, ved maaske kun de mest indviende tilfulde. Men ogsaa udenforstaaende har lagt Mærke til den Interesse, Ungdommen har haft for sin Aftenskole — en Interesse der har bevirket en Nedgang i det Antal Ungdom, der havde Hang til at besøge Skænkstuer eller staa i Trup paa Gadehjørner i den sene Aftentime.

Ungdommen, der har besøgt Skolen, er glade for de nyttigt anvendte Aftentimer. Hjemmene er ikke mindre taknemlige for Skolens Indsats til Fordel for et hyggeligt Hjem, saaledes som et Hjem altid bør være og særlig for Ungdommen.

Men ogsaa denne Skole har sine Mørkemænd at kæmpe imod, og desværre sidder disse paa en saa fremskudt Plads i vort lille Samfund, at man har Grund til at være ængstelig for Ungdomsskolens Opretholdelse.

Herom i en senere Artikel.

Det norske Arbeiderpartis landsmøde.

(Fra vor Korrespondent).



Oscar Torp.
Formand for det norske Arbeiderparti.

Oslo, d. 26. marts 1930.

Partiets landsmøde, som blev holdt i Oslo i dagene 14.—16. marts, var imøset med stor interesse og spenning. Det vilde nu vise sig om samlingen havde stået sin prøve, havde ført til et ensartet og enig parti. Provøsten var først og fremst partiets principielle program. De endringer i programmet som flertallet i landsstyret foreslo var blitt sagt å ha til hensikt å gjøre partiet så meget mere revolusjonært enn tidligere. I virkeligheten gikk de ut på en fastslåen av anerkjente fakta, en klarere og mere utvetydig utforming av uttrykk, som i det gamle program i større grad var undergitt forskjellig fortolkning.

I programmet stod det at »Det norske Arbeiderpartis hovedopgave er å erobre det arbeidende folk og dermed folkeflertallet for sitt sosialistiske grunnsyn« o. s. v. Ordene »og dermed folkeflertallet« var foreslått å skulle gå ut idet det blev hevdet at arbeidernes overtagelse av makten i samfundet ikke berodde på et mere eller mindre tilfeldig flertal f. eks. ved valgene, men på bevegelsens organisatoriske styrke. I et annet punkt i programmet var der foreslått en tilføielse som gikk ut på at arbeiderklassens organisasjoner skulle »settes i forsvarsberedskap og aktivt bekjempe borgerstatens militarisme og de fascistiske hvitegarder som vil hindre arbeiderbevegelsens fremrykning«. Siden det forrige program blev utformet er der opprettet og legalisert såkalte »samfundsvern« hvis egentlige hovedopgave er å bekjempe arbeiderne, men som har klart å kamuflere sin virksomhet ved å bli autorisert som en slags reservepolit. Alle var enige i at disse organisasjoner måtte bekjempes, men mindretallet mente at det ikke var nødvendig å anvende uttrykket »sette i forsvarsberedskap« og foreslo

at der isteden bare skulde stå »setter istand til aktivt å bekjempe« o. s. v.

Debatten om forandringene i det prinsipielle program åpenbarte ingen stor skillende meningsforskjell innen partiet, slik som borgerpartiene hadde håpet på og gledet sig til. De hadde nesten forutsett et nytt skille. Det viste sig tvertimot at samlingen var fullstendig gjennomført, ikke bare i det ytre, men også i det indre. Efter at et forslag om utsettelse av programrevisjonen til neste landsmøde var forkastet, blev de foreslåtte endringer enstemmig vedtatt.

Neste sak var spørsmålet om de internasjonale forbindelser. Under debatten herom blev der sterkt fremhevet ønskeligheten av å få slike forbindelser, men sån som situasjonen for øieblikket ligger an ute i Europa, fant landsmøtet det utelukket at partiet kunde gå inn i noen av de eksisterende internasjonale og innskrenket sig til å anmode centralstyret om å holde partiet orientert i spørsmålet og ha sin opmerksomhet henvendt på de muligheter for internasjonalt samarbeide som måtte vise sig.

Under posten om de antimilitære retningslinjer, blev der som logisk konsekvens av beslutningen om programmet, besluttet å gå til dannelse av arbeidervern såleenge borgerskapet opretholder de hvite gardar (samfundsvernet). Dette er en overmåte viktig, men sikkert nødvendig, beslutning som nu skal settes ut i livet.

Som en av de siste saker blev behandlet partiets stilling til sprog — og andre kulturspørsmål. Professor Halvdan Koth innledet i et vektig og ypperlig foredrag, hvori han påviste at det for arbeiderpartiet var om å gjøre å bygge på den ekte folkelige grunn og arbeide for å heve folkemålet op på hoide med det innførte overklassemål, hjelpe det frem og gi det større plass i skolen og i det offentlige liv. Der blev ikke fattet noen realitetsbeslutning, men nedsatt en nevnd som skal arbeide videre med saken på det av Koth optrukne grunnlag.

* * *

Skal man summere sammen de inntrykk som landsmøtet gav, så blir det først og fremst at det var et rolig landsmøde som arbeidet godt og sindig og gav uttrykk for en enig og be-

Tandlæge BREND
træffes 11—5. Telf. 114.

stemt arbeiderklasse. Skriket i borgerpressen nu efterpå om partiets revolusjonering er bare agitasjon og skremser beregnet på å skremme engstelige sjæler blandt vælgerne. Det norske Arbeiderparti har ikke forandret karakter, men det erklærer nu som før at det å besette et flertall i parlamentet er ikke avgjørende, det fører ikke frem til målet, det socialistiske samfund.
S. S.

Kabinettet Müller.

Meddelelsen om, at det tyske Kabinet Herman Müller havde indgivet sin Demissionsbegæring, kom som en Overraskelse for selv godt indviende Politikere. Det er den mærkeligste Ministerkrise, Tyskland endnu har oplevet. Ministeriet er faldet paa Spørgsmaalet om det kommende Aars Finanslov og nye Skatter til Dækning af Udgifterne. Hele Kabinettet, hvori der sad Repræsentanter for samtlige Koalitionspartier, var enig. Man havde vedtaget en af Finansminister Moldenhauer udarbejdet Finansplan for det kommende Aar. Planen havde ikke alene fundet enstemmig Tilslutning i Kabinettet, men var ogsaa omtrent enstemmig vedtaget af Rigsraadet. Men her kommer det mærkelige, at det tyske Folkeparti nægtede at følge sine egne Ministre. Udenrigsminister Curtius og Finansminister Moldenhauer. Partiet krævede først og fremmest, at der skulde skaffes Balance paa Budgettet ved Nedsættelse af Udgifterne til de arbejdsløse. Tyskland har for Tiden over 3 Millioner arbejdsløse, og Fonden, der udbetaler Understøttelsen, har i det forløbene Aar haft et Underskud paa 300 Mill. Mark. Folkepartiet krævede nu, at dette Underskud skulde dækkes, dels ved nye indirekte Skatter, dels ved Nedsættelse af Understøttelserne til de arbejdsløse, men dette vilde Socialdemokraterne ikke gaa med til — og Følgen blev Kabinetets Fald.

Kabinettet Herman Müller kom til Magten i Begyndelsen af Juni 1928. Det er, saa vidt man kan se, det Ministerium, der har været længst ved Magten i de 11 Aar, Republiken har bestaaet. Kabinettet Herman Müller vil efterlade sig et godt Omdømme. Det var Herman Müller, der i September 1928, medens Udenrigsminister Stresemann laa syg i Wiesbaden, rejste Spørgsmaalet om, at Tysklands Skadesbetalinger skulde fastsættes og det tyske Rhinland rømmes. Herman Müller naaede at faa gennemført begge disse store Spørgsmaal.